

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра економіки підприємства**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

«___» _____ 2020 р.

06-01-80рп

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

«ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА»

«INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE»

**для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
за спеціальністю 076**

«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Рівне - 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня, які навчаються за ОПП «Економіка підприємства» спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Рівне : НУВГП, 2020. 17 с.

Розробник: Солодкий В.О., доцент кафедри економіки підприємства, к.е.н.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки підприємства
Протокол від «1» квітня 2020 року №8

Завідувач кафедри
економіки підприємства _____ (Н.Б. Кушнір)

Керівник групи забезпечення _____ (Т.В. Кузнєцова)

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІЕМ
Протокол від «29» квітня 2020 року № 5

Голова науково-методичної
ради з якості ННІЕМ _____ (Н.Е. Ковшун)

ВСТУП

Розвиток економіки України в сучасних умовах потребує прискореної розробки і впровадження інноваційних підходів у всі сфери життя країни. Успіх економічних трансформацій значною мірою визначається ефективністю функціонування підприємств держави, яка може бути забезпечена реалізацією інноваційних способів розвитку суб'єктів господарювання незалежно від форми власності, способу утворення та формування статутного капіталу, розміру, виду діяльності, та організаційно-правової форми. Інноваційний тип розвитку уможливорює економічне зростання, яке ґрунтується на постійних нововведеннях, спрямованих на суттєве поліпшення всіх аспектів діяльності господарської системи, на періодичному перегрупованні ресурсів, що обумовлюється логікою науково-технічного прогресу, цілями і завданнями розвитку системи, можливістю використання ресурсних факторів у створенні інноваційних товарів та наданні послуг, а також формуванні конкурентних переваг. Тобто, прийняття ефективних управлінських рішень в контексті реалізації засад інноваційного розвитку підприємства забезпечує досягнення закономірної зміни його стану, причому джерелом відповідного зростання ефективності є саме інновації, що створюють якісно нові можливості для подальшої діяльності підприємства на ринку шляхом реалізації вмінь знаходити нові рішення та ідеї у результаті втілення у виробництво результатів нововведень.

Анотація

Прискорення соціально-економічних реформ та швидке зростання економіки держави значною мірою визначається вміннями та знаннями осіб, які приймають рішення, щодо забезпечення інноваційності розвитку суб'єктів господарювання.

Вивчення дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» дозволить студентам набути теоретичні знання, оволодіти сучасним методичним інструментарієм та практичними навичками щодо забезпечення розвитку підприємств на інноваційних засадах в умовах швидкозмінюваних економічних реалій сучасної економіки.

Засвоєння теоретичних засад дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» дозволить студентам набути практичні навички щодо обґрунтовування напрямків пріоритетного інноваційного

розвитку підприємства, розробки управлінських рішень спрямованих на забезпечення ефективності інноваційного розвитку суб'єктів господарювання, а також оцінки ефективності впровадження підприємствами інновацій.

Ключові слова: інновація, винахід, відкриття, базисні та поліпшуючі нововведення, циклічний розвиток, екзогенні та ендогенні чинники розвитку, інноваційна діяльність, інноваційний науково-технічний розвиток, суб'єкти інноваційної діяльності, інноваційне підприємництво, інноваційна політика.

Abstract

The acceleration of socio-economic reforms and the rapid growth of the state's economy are largely determined by the skills and knowledge of decision-makers to ensure innovative development of economic entities.

Studying the discipline «Innovative development of the enterprise» will allow students to acquire theoretical knowledge, master modern methodological tools and practical skills to ensure the development of enterprises on innovative grounds in the rapidly changing economic realities of the modern economy.

Mastering the theoretical foundations of the discipline «Innovative development of the enterprise» will allow students to acquire practical skills in substantiating the directions of priority innovative development of the enterprise, developing management decisions aimed at ensuring the efficiency of innovative development of business entities, as well as assessing the efficiency of enterprises' implementation of innovations.

Key words: innovation, invention, discoveries, basic and improving innovations, cyclical development, exogenous and endogenous factors of development, innovative activity, innovative scientific and technological development, subjects of innovative activity, innovative entrepreneurship, innovative policy.

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів – 5,0	Галузь знань: 07 «Управління і адміністрування» Спеціальність 076»Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»	<i>Обов'язкова</i>	
Змістових модулів – 2		Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 150		1-й	1-й
		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: - лекційних – 2 год - практичних – 2 год	Рівень вищої освіти: другий (магістр)	Семестр	
		Лекції	
		22 год.	2 год.
		Практичні	
		20 год.	8 год.
		Самостійна робота	
108 год.	140 год.		
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 35 % до 65 %;

для заочної форми навчання – 8% до 91%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у студентів знань та вмінь щодо забезпечення інноваційного розвитку економічних систем, оцінювання їхнього інноваційного потенціалу, обґрунтування та реалізації ефективних управлінських рішень з розвитку економіки на інноваційних засадах..

Завдання: вивчення дисципліни є: вивчення механізмів управління інноваційним розвитком економічних систем, забезпеченням результативності формування та використання інноваційного потенціалу підприємств, ефективністю інвестування в інновації; набуття вмінь обґрунтовувати напрямки пріоритетного інноваційного розвитку та альтернативні варіанти управлінських рішень.

Предмет: закономірності, принципи, методи і процеси забезпечення інноваційного розвитку економічних систем за умов глобалізації економіки.

Після вивчення дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» студенти повинні **знати:**

сучасні організаційні форми здійснення інноваційної діяльності, її основні етапи та принципи ефективної взаємодії учасників; світовий досвід державної підтримки інновацій, методи та моделі їх державного регулювання; інструментарій залучення інвестицій в інновації та методичні засади оцінювання результативності інвестування.

вміти:

обґрунтовувати напрямки пріоритетного інноваційного розвитку з урахуванням потреб та особливостей національної економіки; оцінювати стан, динаміку, ефективність використання інноваційного потенціалу підприємства та обґрунтовувати пріоритетні напрямки його нарощування; розробляти та обґрунтовувати управлінські рішення щодо забезпечення ефективності інноваційного розвитку суб'єктів господарювання.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Основи інноваційного розвитку підприємства

Тема 1. Інновації і циклічність економічного розвитку

Мета дисципліни. Предмет і завдання курсу. Характеристика інновацій та інноваційної діяльності. Класифікації інновацій та їх особливості. Циклічність економічного розвитку з позицій теорії інновацій

Тема 2. Ключові поняття інноваційного розвитку

Сутність інноваційного розвитку підприємства. Чинники, які визначають рівень інноваційного розвитку підприємства. Концептуальні основи управління інноваційним розвитком.

Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування

Рівень інноваційного розвитку України та чинники, які його формують. Фактори інноваційного розвитку підприємства. Види ефектів при оцінці інноваційного розвитку підприємства. Вимірювання рівня інноваційного розвитку підприємства.

Тема 4. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку

Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності. Організаційні структури підтримки інноваційного підприємництва. Організаційні форми інтеграції науки і виробництва. Науково-технічна кооперація в інноваційних процесах.

Тема 5. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері

Інформаційно-комунікаційні технології як ключовий фактор інноваційного розвитку підприємств. Показники розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Інноваційні тенденції світового ринку інформаційних технологій. Напрямки підвищення ефективності підприємств в умовах розвитку інформаційного середовища.

Тема 6. Інфраструктура ринку інновацій

Сутність інноваційної інфраструктури. Основні елементи інноваційної інфраструктури. Функції інноваційної інфраструктури. Технопарки та бізнес інкубатори. Технополіси, науково-виробничі агломерації та інфопорти.

Тема 7. Державна підтримка інноваційного підприємництва

Мета державного регулювання інноваційної діяльності в Україні і світі. Система заходів, через які здійснюється державна інноваційна політика. Принципи державної інноваційної політики. Методи державного регулювання інноваційної діяльності. Форми підтримки інноваційної діяльності.

Тема 8. Національні інноваційні системи

Сутність національних інноваційних систем. Складові національної інноваційної системи. Структура національної інноваційної системи. Національна інноваційна система як об'єкт інноваційної політики. Національна інноваційна система в Україні.

Змістовий модуль 2. Ринковий механізм інноваційного розвитку підприємства

Тема 9. Маркетинг інновацій

Організаційно-економічні засади впровадження концепції інноваційного маркетингу в діяльність підприємства. Принципи управління підприємством на засадах інноваційного маркетингу. Склад і структура механізму управління підприємством у руслі концепції інноваційного маркетингу, рівні його реалізації.

Тема 10. Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства

Стратегічне управління інноваційною діяльністю на підприємстві. Вибір стратегій та бізнес моделей інноваційного розвитку підприємства. Оптимізація портфеля бізнес-проектів підприємства-інноватора. Проектне управління інноваційним розвитком на підприємстві.

Тема 11. Інноваційний потенціал підприємства

Суть та значення інноваційного потенціалу підприємства. Формування інноваційного потенціалу. Структура інноваційного потенціалу підприємства. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства.

Тема 12. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства

Сутність інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємства. Джерела фінансування інноваційного розвитку підприємства. Механізми фінансування інноваційних проєктів.

Тема 13. Ризики в інноваційній діяльності та управління ними

Основні ризики інноваційних проєктів. Класифікація інноваційних ризиків. Урахування ризику при оцінюванні ефективності. Методи аналізу та зниження ризику інноваційного розвитку підприємства. Комплексне оцінювання ефективності інноваційної діяльності підприємства.

Тема 14. Охорона прав та економіка інтелектуальної власності як складова економічної безпеки інноваційної діяльності

Поняття інтелектуального капіталу і інтелектуальної власності підприємства. Об'єкти інтелектуальної власності. Структура інтелектуального капіталу. Методи оцінювання інтелектуального капіталу. Управління інтелектуальним капіталом підприємства як складова економічної безпеки інноваційної діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

№№ п/п	Зміст лекційних та практичних занять	Кількість годин*			
		Всього годин	В тому числі		
			лекції	практ. заняття	самост. робота
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовний модуль 1. Основи інноваційного розвитку підприємства					
1.	Тема 1. Інновації і циклічність економічного розвитку	14	2/-	2/1	10/14
2.	Тема 2. Ключові поняття інноваційного розвитку	14	2/1	2/1	10/14
3.	Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування	10	2/-	2/1	7/9
4.	Тема 4. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку	14	1/-	2/1	8/10
5.	Тема 5. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері	10	2/-	2/1	8/10
6.	Тема 6. Інфраструктура ринку інновацій	8	1/-	-	7/9
7.	Тема 7. Державна підтримка інноваційного підприємництва	8	2/1	-	8/19
8.	Тема 8. Національні інноваційні системи	8	1/-	-	7/9
Змістовний модуль 2. Ринковий механізм інноваційного розвитку підприємства					
9.	Тема 9. Маркетинг інновацій	12	2/-	2/-	6/8

10.	Тема 10. Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства	11	2/-	2/1	8/10
11.	Тема 11. Інноваційний потенціал підприємства	12	2/-	2/1	7/9
12.	Тема 12. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства	12	1/-	2/1	8/10
13.	Тема 13. Ризики в інноваційній діяльності та управління ними	8	1/-	2/-	7/9
14.	Тема 14. Охорона прав та економіка інтелектуальної власності як складова економічної безпеки інноваційної діяльності	12	1/-	-	7/9
Р а з о м		150	22/2	20/8	108/140

* Для денної/заочної форми навчання

5. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин	
	денна	заочна
1	2	3
Тема 1. Інновації і циклічність економічного розвитку	2	-
Тема 2. Ключові поняття інноваційного розвитку	2	2
Тема 3. Вимірювання рівня інноваційного розвитку та чинники його формування	2	2
Тема 4. Сучасні організаційні форми інноваційного розвитку	2	2
Тема 5. Глобальні науково-технічні та інформаційні комунікації в інноваційній сфері	2	-
Тема 6. Маркетинг інновацій	2	-
Тема 7. Стратегії та бізнес-моделі інноваційного розвитку підприємства	2	2
Тема 8. Інноваційний потенціал підприємства	2	-
Тема 9. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства	2	-
Тема 10. Ризики в інноваційній діяльності та управління ними	2	-
Разом	20	8

6. Самостійна робота

6.1. Формами організації самостійної роботи студентів при вивченні матеріалу дисципліни є:

- опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу;
- підготовка до поточного контролю теоретичних знань;
- систематика вивченого матеріалу курсу перед іспитом.
- вивчення окремих тем або питань, що передбачені для самостійного опрацювання з підготовкою рефератів (за вибором).

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- усього годин – 108 год.
- підготовка до аудиторних занять – $0,5 \text{ год} * 42 = 21 \text{ год.};$
- підготовка до контрольних заходів – $6 \text{ год. на } 1 \text{ кредит} = 6 * 5 = 30 \text{ год.};$
- опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не

викладаються на лекціях: $108 - 21 - 30 = 57$ год.

Розподіл годин самостійної роботи для студентів заочної форми навчання:

- усього годин – 140 год.

- підготовка до аудиторних занять – $0,5 \text{ год} * 8 = 4$ год.;

- підготовка до контрольних заходів – 6 год. на 1 кредит = $6 * 5 = 30$ год.;

- опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях: $140 - 4 - 30 = 106$ год.

6.2. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Концептуальні засади та сучасні теорії і тенденції інноваційного розвитку	6	11
2	Методи проектування інновацій	6	11
3	Методичні засади оцінки ринкової ефективності інновацій	5	10
4	Лідерство при реалізації інноваційних проектів і програм	6	11
5	Вибір стратегічних напрямів інноваційного розвитку	5	10
6	Забезпечення якості інноваційного проекту	6	11
7	Науково-технічна кооперація в інноваційних процесах	6	10
8	Інтелектуальний капіталу як основа інноваційного розвитку підприємства	6	11
9	Проектне управління інноваціями на підприємстві	5	10
10	Різновиди ефектів інноваційної діяльності та підходи до їх оцінювання	6	11
	Разом	57	106

7. Методи навчання

В процесі проведення лекційних та практичних занять використовуються такі методи активного навчання:

- розгляд проблемних ситуацій;
- ділові ігри;
- кейс-методи;
- робота у малих групах.

При виконанні розрахункових завдань, при оформленні самостійної роботи та для проведення модульного контролю використовуються ПЕОМ.

При проведенні занять використовуються наступні ТЗН:

- презентації в PowerPoint;
- друковані роздаткові матеріали;
- комп'ютерна програма Assistant для проведення модульного контролю;

Метод навчання: лекції та практичні заняття із застосуванням мультимедійних презентацій, прикладних комп'ютерних програм, робота в мережі Інтернет.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться наступним чином:

1. Змістовні модулі 1 і 2 проводяться Навчально-науковим центром незалежного оцінювання з використанням комп'ютерного тестування (оцінюється в 20 балів кожен, разом – 40 балів).

2. Максимальна кількість балів, що може отримати студент під час поточного контролю становить 60 балів.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Розподіл балів оцінювання студентів

Поточне тестування та самостійна робота														Підсумковий тест (екзамен)		Сума
Змістовий модуль № 1							Змістовий модуль № 2							40		
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12	Т 13	Т 14	МК 1	МК 2	100
5	4	4	4	4	5	4	4	5	4	4	5	4	4	20	20	

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90-100	Відмінно
82-89	Добре
74-81	
64-73	Задовільно
60-63	
35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання іспиту
0-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення дисципліни

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» включає:

1. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» для студентів спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

2. Конспект лекцій з дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» для студентів за спеціальностями 8.03050401 «Економіка підприємства» та 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» денної та заочної форм навчання // Рівне: НУВГП, 2016. (шифр 06-01-196). URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/5998/>

3. Методичні рекомендації для практичних занять з дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» для студентів за спеціальностями 8.03050401 «Економіка підприємства» та 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» денної та заочної форм навчання // Рівне: НУВГП, 2016. (шифр 06-01-197). URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/5531/>

4. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи з дисципліни «Інноваційний розвиток підприємства» для студентів за спеціальностями 8.03050401 «Економіка підприємства» та 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» денної та заочної форм навчання // Рівне: НУВГП, 2016. (шифр 06-01-198). URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/5535/>

5. Пакети тестових завдань по кожній темі дисципліни з використанням програми Assistant.

6. Пакет мультимедійних презентацій.

10. Рекомендована література**Базова**

1. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: монографія / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2013. – 394 с.
2. Дудар Т. Г., Мельниченко В. В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / Т. Г. Дудар, В. В. Мельниченко – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
3. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент : підручник / С. М. Ілляшенко. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2010. – 334 с.

Допоміжна

1. Атаманова Ю. До питання створення механізму правового регулювання НІС України / Ю. Атаманова // Інтелектуальний капітал. – 2011. – № 4. – С. 41–48.
2. Бубенко П. Т. Регіональні аспекти інноваційного розвитку: монографія / П. Т. Бубенко. – Х.: НТУ “ХПІ”, 2002. – 316 с.
3. Геєць В. М. Інноваційні перспективи України / В. М. Геєць, В. П. Семиноженко. – Х.: Константа, 2006. – 272 с.
4. Гриньов А. В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління / А. В. Гриньов. – Х.: ВД “ІНЖЕК”, 2013. – 308 с.
5. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: навч. посібн. / С. М. Ілляшенко. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. – 278 с.
6. Інноваційний розвиток економіки та напрямки його прискорення / В. П. Александрова, Ю. М. Бажал, О. О. Лапко та ін.; за заг. ред. В. П. Александрової. – К.: ІЕПР НАН України, 2008. – 77 с.
7. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / за ред. док. екон. наук, проф. Л. І. Федулової. – К.: “Основа”, 2007. – 552 с.
8. Маркетинг і менеджмент інноваційного розвитку: монографія / за заг. ред. С. М. Ілляшенка. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2006. – 728 с.
9. Мешко Н. П. Механізм управління інвестиційно-інноваційним потенціалом: макрорівень: монографія / Н. П. Мешко. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2011. – 272 с.
10. Павленко І. А. Інноваційне підприємництво у трансформаційній економіці України: монографія / І. А. Павленко. – К.:

КНЕУ, 2007. – 48 с.

11. Проблеми управління інноваційним розвитком підприємств у транзитивній економіці: монографія; за заг. ред. С. М. Ілляшенка. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2012. – 582 с.

12. Соціогуманітарний аспект інноваційно-технологічного розвитку економіки України / Л. І. Федулова, С. В. Захарін, М. С. Данько та ін.; за ред. Л. І. Федулової. – К. : Ін-т екон. та прогнозування, 2007. – 472 с.

13. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010 – 2020 роки в умовах глобалізаційних викликів / за заг. ред. В. І. Полохала. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.

14. Федулова Л. І. Інноваційна економіка / Л. І. Федулова. – К.: Либідь, 2008. – 478 с.

11. Інформаційні ресурси

1. <http://www.reforms.kiev.ua> - Міжвідомча рада з впровадження економічних реформ в Україні. URL: <http://www.eurasia.org/eerc/kyiv> консорціум економічних досліджень.

2. Нормативно-правова база.
URL:<http://mon.gov.ua/activity/education/doshkilna/norm-baza.html>

3. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського URL:
<http://www.nbuv.gov.ua/>

4. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75).
URL: <http://lib.nuwm.edu.ua/>